

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1925 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom en i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I en den 13 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 133, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

1:o) besluta, att de av riksdagen för tiden till 1925 års utgång beslutade postavgifterna med undantag av avgifterna för postabonnemang å tidning och för utgivarkorsband skola äga fortsatt tillämpning tills vidare, dock att för tiden från och med den 1 juli 1925 skall gälla,

att befodringsavgiften för inrikes korsband, som innehåller uteslutande blindskrift, skall, för var vikt av 1,000 gram eller del därav, utgöra 5 öre,

att det inrikes portot för paket skall utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	60 öre,
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	90 » ,
» » 3 » » » 5 » , »	1 krona 20 » ,
» » 5 kilogram, med 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 60 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav, samt	

att den särskilda tilläggsavgiften för inrikes s. k. ilpaket skall utgå med 100 procent å befodringsavgiften, evad densamma avser vanligt eller skrymmande paket, dock lägst med 1 krona per paket;

2:o) antaga vid statsrådsprotokollet fogat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 8 § 2, 3 och 5 mom., 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter;

3:o) besluta, med tillämplighet från och med den 1 juli 1925, att högsta vikten för tjänstepaket, som utan särskild tilläggsavgift må befodras med snabbaste postlägenhet (såsom ilpaket), skall utgöra 1¹/₂ kilogram.

Förenämnda förslag till kungörelse är av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av 8 § 2, 3 och 5 mom., 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter¹.

Härigenom förordnas, att 8 § 2, 3 och 5 mom., 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter skola erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

2 mom. Förskrivningsavgiften utgår med:

a) 20 öre för varje i taxan intagen abonnemangstermin, som abonnemanget avser, och

b) 2 procent av den utgivaren tillkommande prenumerationsavgift, dock ej under 10 öre, allt räknat för helt år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

3 mom. Befordringsavgiften beräknas för år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider sålunda:

a) 24 öre för varje nummer i veckan, men för tidning, som utkommer med mer än 7 nummer i veckan, 24 öre för vart och ett av 7 nummer och 12 öre för varje överskjutande nummer i veckan; skolande tidning, vilken utkommer mindre ofta än en gång i veckan, ävensom de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster räknas lika med tidning, som utgives med ett nummer i veckan, varjämte i fråga om tidning, som under olika tider av året utkommer med olika antal nummer i veckan, avgiftsberäkningen bör grundas på medeltalet av de sålunda förekommande nummerantal med avjämning, där så erfordras, till närmast högre hela tal; och

b) 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidningens sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september; skolande helårsvikten för tidning, som börjat utkomma under loppet av eller efter denna period, beräknas i förhållande till vikten av utgivna nummer av tidningen och för ny tidning med ledning av utgivarens uppgift om tidningens blivande vikt. Vikten av avgiftsfria bilagor till tidning skola inberäknas i tidningens vikt.

5 mom. För varje gång postabonnemang sker skall, evad abonnemanget avser längre eller kortare tid, postavgiften alltid utgöra minst 40 öre för varje särskilt tidningsexemplar.

¹ Senaste lydelse av 8 §, se 1920: 293 och 1924: 382, samt av 11 §, se 1920: 293.

9 §.

2 mom. Tidningsexemplar, som skall befordras efter postabonnemang, må icke vara inbundet samt ej heller med därtill hörande avgiftsfria bilagor överstiga 250 grams vikt.

Vad sålunda föreskrivits äger icke tillämpning med avseende å de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster.

11 §.

1 mom. Om tidnings utgivare till postanstalt å utgivningsorten avlämnar exemplar av tidningen för befordran såsom korsband, må, efter anmälan av utgivaren, postbefordringsavgiften för sådana korsband (utgivarkorsband) beräknas på följande sätt:

a) för utgivarkorsband i allmänhet:

12 öre för varje vikt av ett halvt kilogram eller del av halvt kilogram samt därjämte, vad beträffar utgivarkorsband, vars vikt icke överstiger 25 gram, 1 öre för varje försändelse;

b) för sådana utgivarkorsband, som i enlighet med vad här nedan sägs sändas till vissa tidningars återförsäljare (kommissionärskorsband):

18 öre för varje vikt av ett kilogram eller del av ett kilogram.

Viktavgiften beräknas efter sammanlagda vikten av de försändelser, som på en gång avlämnas, och skall för varje gång utgivarkorsband avlämnas till postbehandling beräknas för minst två kilogram.

Den för kommissionärskorsband bestämda lägre postbefordringsavgiften utgår endast beträffande tidningar, som utkomma med minst sex nummer i veckan, och endast efter framställning till generalpoststyrelsen, som äger föreskriva viss minimivikt för dylika försändelser ävensom i övrigt meddela närmare bestämmelser för ifrågavarande försändningssätt.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1925 och gäller till och med den 31 december 1926, dock att vad i 8 § stadgas icke skall tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1927, som verkställas under år 1926.

Till utskottet har jämväl överlämnats en i anledning av förevarande proposition inom första kammaren av herr *Pers* väckt motion, nr 256, däri föreslagits, att riksdagen måtte »besluta det tillägg ifråga om postavgifterna, att tidning, som själv ombesörjer de postabonnerade tidnings-exemplarens expediering till postkupé, må härför erhålla en ersättning av 6 procent av postavgiften».

Utskottet.

Aterblick.

Under kristiden hava de inrikes postavgifterna höjts fyra olika gånger, nämligen efter beslut av 1917, 1918, 1919 och 1920 års lagtima riksdagar. För 1921 års riksdag framlades av Kungl. Maj:t förslag om ytterligare ökning av vissa postavgifter, men fann riksdagen sig kunna lämna förslaget om förhöjningarna utan bifall.

Enligt beslut av 1922 års riksdag nedsattes från och med den 1 oktober 1922 det inrikes brevportot till 15, 30, 45 och 60 öre för respektive viktsatser samt minsta avgiften för korsband, innehållande affärshandlingar, till 15 öre, och samtidigt återinfördes i nu nämnda hänseenden lokalporto med 10, 20, 30 och 40 öre för respektive viktsatser av lokalbrev och 10 öres minimiavgift för korsband av nyss angivet slag. Övriga postavgifter bibehölls oförändrade. Sedan postavgifterna, sådana de bestämdes år 1922, jämlikt beslut av 1923 års riksdag förlängts att gälla oförändrade intill utgången av år 1924, hava, enligt beslut av 1924 års riksdag, avgifterna för inrikes postanvisning eller postförskott från och med den 1 oktober 1924 till utgången av år 1925 nedsatts till 15, 25, 35, 45, 55, 65 och 75 öre för respektive postanvisnings- och postförskottsbelopp. Vidare hava jämlikt beslut av sistnämnda riksdag postavgifterna vid postabonnemang å tidning, som avser år 1925, ändrats sålunda, att dels den procentuella delen av förskrivningsavgiften sänkts från 4 till 2 procent och dels den i befodringsavgiften ingående viktavgiften höjts från 12 till 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidnings årsvikt. Övriga postavgifter skola, sådana de bestämdes år 1922, bibehållas oförändrade till utgången av år 1925.

På sätt meddelades i det utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden, som var bilagt Kungl. Maj:ts till 1924 års riksdag avlätna proposition nr 226 med förslag till viss ändring i postavgiften vid postabonnemang å tidning, hade inom generalpoststyrelsen efter överläggningar med särskilda sakkunniga utarbetats och med skrivelse den 11 mars 1924 till Kungl. Maj:t överlämnats förslag till ny förordning angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, men hade detta förslag synts föredragande departementschefen icke utan ytterligare utredning kunna läggas till grund för definitiva bestämmelser i ämnet. I överensstämmelse med vad bevillningsutskottet vid 1924 års riksdag anförde (betänkande nr 52) beträffande departementschefens nämnda uttalande, förklarade 1924 års riksdag i den skrivelse (nr 277), i vilken riksdagen tillkännagav sina ovan omnämnda beslut rörande postavgifterna, att den vidare utredning, som kunde komma att föranstaltas, enligt riksdagens mening borde tillsvidare begränsas att avse dels att, såsom även generalpoststyrelsen förordat, bereda de tidningar, som själva expedierade sina upplagor till järnvägen, ersättning härför, dels ock i fråga om utgivarkorsband att genom införande på ett eller annat sätt av en särskild avgift per försändelse åstadkomma rättelse i det förhållandet, att postverket finge utföra ett betydande arbete med utbärande av smärre tryckalster utan motsvarande inkomst. Därest, efter förslag av Kungl. Maj:t, ändringar i de sålunda av riksdagen ifrågasatta hänseendena

bleve vidtagna, hade det syntts riksdagen, att, intill dess erfarenhet vunnits om verkan såväl härav som av den av riksdagen beslutade ändringen i postavgiften vid postabonnemang å tidning, en vidare utredning i hithörande ämnen lämpligen borde tillsvidare uppskjutas.

Den föreliggande propositionen avser i huvudsak, att de nu gällande postavgifterna med undantag av avgifterna för postabonnemang å tidning och för utgivarkorsband skola äga fortsatt giltighet tillsvidare, dock att för tiden från och med den 1 juli 1925 skall gälla *dels* att viktsatsen, varå befodringsavgiften för inrikes korsband, som innehåller uteslutande blindskrift, beräknas, skall höjas från 500 till 1,000 gram, *dels* att paketavgifterna, som för närvarande utgöra för intill 1 kilogram 80 öre, för mer än 1 men ej över 3 kilogram 1 krona 10 öre, för mer än 3 men ej över 5 kilogram 1 krona 40 öre samt för varje kilogram eller del därav utöver 5 kilogram 80 öre, skola nedsättas till respektive 60 öre, 90 öre, 1 krona 20 öre och 60 öre, *dels* att den särskilda tilläggsavgiften för s. k. ilpaket, vilken för närvarande utgör 1 krona 40 öre för var vikt av 5 kilogram eller del därav, skall utgå med 100 procent å befodringsavgiften, dock lägst 1 krona, och att den sålunda bestämda ilavgiften skall, i vad angår skrymmande paket, beräknas å den för dessa enligt gällande bestämmelser med 50 procent förhöjda befodringsavgiften, *dels ock* att högsta vikten för tjänstepaket, som utan särskild tilläggsavgift må befordras med snabbaste postlägenhet (såsom ilpaket), skall utgöra 1 $\frac{1}{2}$ kilogram.

I fråga om postavgifterna för postabonnemang å tidning och för utgivarkorsband avser propositionen i huvudsak, att de nuvarande avgifterna skola äga fortsatt giltighet till utgången av år 1926, dock att för tiden från och med den 1 juli 1925 skall gälla, *dels* att utöver nuvarande viktavgift för utgivarkorsband skall, då försändelsens vikt icke överstiger 25 gram, utgå en särskild avgift av 1 öre per försändelse, *dels* att för sådana utgivarkorsband, som sändas till vissa tidningars återförsäljare (kommissionärskorsband), skall införas en lägre avgift av 18 öre för varje vikt av 1 kilogram eller del av 1 kilogram, *dels ock* att maximivikten för tidningsexemplar, som skall befordras efter postabonnemang, skall höjas från nuvarande 200 till 250 gram.

I skrivelse den 15 november 1924 med förslag till beräkning av det inkomstöverskott av postverkets rörelse, som borde upptagas i riksstaten för budgetåret 1925—1926, framlade generalpoststyrelsen en beräkning rörande postverkets driftresultat för såväl år 1924 som år 1925. Därvid uppskattade styrelsen för år 1924 inkomsterna till 65.8 och utgifterna till 52.4 miljoner kronor samt för år 1925, under antagande att frankoteckensuppbörden skulle undergå en ökning i förhållande till år 1924 med 3 procent och under förutsättning av oförändrade postavgifter, inkomsterna till 66.5 och utgifterna till 53.5 miljoner kronor. Styrelsen kom följaktligen i sina beräkningar till driftöverskott för år 1924 å 13.4 och för år 1925 å 13

Generalpoststyrelsen den
16/11 1924.

miljoner kronor. Med hänsyn till den inkomstminskning, som ett genomförande från och med den 1 juli 1925 av vissa i skrivelsen ifrågasatta portonedsättningar för paket beräknades medföra för postverket, föreslog styrelsen att allenast 12 miljoner kronor måtte upptagas i riksstaten för budgetåret 1925—1926 såsom inkomstöverskott av poströrelsen.

*Statsverks-
propositionen.*

I fråga om postverkets överskott för år 1925 anförde chefen för finansdepartementet i statsrådet den 2 januari 1925, på sätt framgår av vid årets statsverksproposition fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag (bilaga till 1925 års statsverksproposition: inkomsterna, sid. 25), att han icke funne tillräcklig anledning föreligga att, såsom generalpoststyrelsen gjort, kalkylera med en så låg ökning av frankoteckensuppbörden för år 1925 i förhållande till näst föregående år som 3 procent, då man under de senaste åren i genomsnitt haft att räkna med en kontinuerlig ökning av 4 procent eller däröver, samt förklarade, under åberopande bland annat härav, att överskottet å poströrelsen borde kunna i budgetförslaget upptagas till 13 miljoner kronor. Med sistnämnda belopp hava således postmedlen upptagits i statsverkspropositionen.

*Generalpost-
styrelsen den
20/2 1925.*

I skrivelse den 20 februari 1925 gjorde generalpoststyrelsen framställning beträffande postavgifterna för tiden efter 1925 års utgång. Därvid förklarade sig styrelsen dåmera vara i tillfälle meddela, att frankoteckensuppbörden under år 1924 visat en stegring av allenast 2.5 procent vid jämförelse med 1923 års uppbörd, allt med bortseende från verkningarna av vidtagna portoändringar, samt att ökningen under januari 1925 varit ungefär enahanda. Enligt en överslagsvis gjord avslutning av postverkets bokslut för år 1924 komme överskottet för nämnda år att uppgå till 13.8 miljoner kronor. Vad beträffade det ekonomiska resultatet av postverkets rörelse under år 1926, vore det, framhöll styrelsen vidare, med hänsyn till de svårberäkneliga faktorer, som inverkade på postverkets inkomster och driftkostnader, icke möjligt att så lång tid i förväg framlägga tillförlitliga kalkyler, och funne styrelsen under förhandenvarande förhållanden försiktigheten bjuda att med utgångspunkt från nuvarande posttaxor icke räkna med högre överskott än 14 miljoner kronor.

Generalpoststyrelsen övergick därefter till att uttala sig angående möjligheten av ändringar i de olika slagen av postavgifter.

Beträffande *avgifterna för brev och brevkort* erinrade styrelsen till en början, att i den framställning från generalpoststyrelsen, som legat till grund för Kungl. Maj:ts till 1924 års riksdag avlätna proposition, nr 189, angående vissa inrikes postavgifter, ifrågasatts en nedsättning av avgifterna för annat inrikes brev än lokalbrev samt för brevkort. Förslaget hade avsett, att avgifterna, som utgjorde respektive 15, 30, 45, 60 och 10 öre, skulle bestämmas till respektive 10, 20, 30, 40 och 5 öre. I propositionen hade emellertid departementschefen av statsekonomiska skäl icke ansett sig böra förorda

en dylik åtgärd, och en i anledning av propositionen inom första kammaren väckt motion, nr 292, om brevportosatsernas nedsättning i enlighet med styrelsens förslag hade av bevillningsutskottet av statsfinansiella skäl avstyrkts och av riksdagen avslagits. En dylik nedsättning av brev- och brevkortsavgifterna hade beräknats medföra en inkomstminskning av 10,4 miljoner kronor eller, om portot för lokalbrev jämväl skulle sänkas, omkring 11,3 miljoner kronor.

Med hänsyn till att styrelsen icke nu ansåge sig kunna beräkna överskottet av postverkets rörelse för åren 1925 och 1926 till mer än respektive 13 och 14 miljoner kronor och då den nuvarande portonivån för brev och brevkort vore 52 procent högre än år 1914, medan förhöjningen av den allmänna prisnivån icke understeg 70 procent, ansåge sig styrelsen icke nu böra ifrågasätta någon sänkning av brev- och brevkortsportot.

I fråga om *korsbandsavgifterna* framlade generalpoststyrelsen förslag om den i propositionen upptagna ändringen beträffande korsband, som uteslutande innehölle blindskrift.

Rörande *paketavgifterna* föreslog styrelsen de jämväl i propositionen upptagna ändringarna, dock med undantag av att styrelsen för varje kilogram eller del därav utöver 5 kilogram föreslog en sänkning till 40 öre, under det att i propositionen föreslagits en sänkning allenast till 60 öre. Det av styrelsen framlagda förslaget till avgifter för postpaket beräknades medföra en inkomstminskning av omkring 2,300,000 kronor per år räknat, därvid hänsyn emellertid icke tagits till den trafikökning, som sannolikt bleve en följd av portosänkningen. Såsom allmän motivering för sitt förslag om sänkning av paketavgifterna anförde styrelsen bland annat följande:

Ifrågavarande avgifter vore i jämförelse med förhållandena år 1914 högre än övriga postavgifter. Att paketavgifterna kommit att så avsevärt höjas under kristiden och att någon nedsättning däri icke vidtagits, vore beroende därpå, att inflytande paketavgifter icke ansetts täcka postverkets kostnader för pakettrafiken, varjämte det varit nödvändigt att taga viss hänsyn till de vid statens järnvägar vidtagna taxeförhöjningarna. När dessa blivit avsevärt större än förhöjningarna av postverkets paketavgifter, hade nämligen en förskjutning ägt rum, så att till postverket överförts en del större gods, vars befordran icke lämpade sig för postverket och som åsamkade detta extra kostnader. Emellertid hade sedan år 1921 vid statens järnvägar vidtagits taxesänkningar vid tre tillfällen. För vart och ett av åren 1922 och 1923 hade pakettrafiken vid järnvägen utvisat en ökning av omkring 20 procent, under det att postverkets paketrörelse under åren 1921—1923 företett en icke obetydlig nedgång. Man hade anledning att härav draga den slutsatsen, att till järnvägen återförts den trafik, som under krisåren på grund av järnvägens höga taxor övergått till posten. Med hänsyn till nuvarande förhållande mellan post- och järnvägsavgifterna vore det icke osannolikt, att järnvägen dessutom tillförts en viss del av den pakettrafik, som under normala förhållanden påvilat postverket. Från nu berörd synpunkt funnes således icke någon anledning att behålla de höga paketavgifterna vid postverket. Vad den ekonomiska sidan av postverkets paketrörelse beträffade, så visade senast verkställda beräkningar, att denna rörelsegren numera lämnade ett icke obetydligt överskott. Vid sådant förhållande syntes allmän-

heten hava berättigade krav på en nedsättning av nu ifrågavarande avgifter, vilka vore i medeltal 122 procent högre än år 1914.

Beträffande *avgifterna för postanvisning, postförskott, assurans och rekommendation* ansåg sig generalpoststyrelsen icke böra ifrågasätta någon ändring.

Vad angår postavgiften för *postabonnemang å tidning* och *avgiften för utgivarkorsband*, erinrade styrelsen om ovannämnda, av styrelsen med skrivelse den 11 mars 1924 överlämnade förslag till ny tidningsförordning ävensom om 1924 års riksdags ovan omnämnda uttalande i anledning av att dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet ifrågasatt vidare utredning i ämnet. I anslutning därtill anförde styrelsen, att sedan riksdagens berörda uttalande gjordes, några förändrade förhållanden beträffande postverkets tidningsrörelse icke inträtt, och ansåge sig styrelsen därför icke nu böra framlägga något förslag angående omläggning av postavgiften vid postabonnemang å tidning.

Beträffande den av 1924 års riksdag berörda frågan om beredande av ersättning åt de tidningar, som själva expediera sina upplagor till järnvägen, anförde styrelsen:

Med berörda ersättning syntes hava avsetts den i styrelsens ovanberörda, år 1924 avgivna förslag till ny tidningsförordning § 8 mom. 6 intagna bestämmelsen om rätt för utgivare av oftare än en gång i veckan utkommande tidning att, om han själv ombesörjde de postabonnerade tidningsexemplarens inslagning till vederbörande abonnemangspostanstalter enligt av styrelsen meddelade föreskrifter, för sålunda postabonnerade tidningsexemplar av postverket uppbära 6 procent å stadgade postavgifter, Den ersättning, som postverket enligt detta förslag skulle hava att utbetala, beräknades till omkring 130,000 kronor för år. Då de tidningsutgivare, som hade verklig nytta av att inslä tidningsexemplaren, redan nu verkställde detta bestyr utan någon ersättning, skulle utbetalandet av den ifrågasatta ersättningen säkerligen icke komma att motsvaras av någon nämnvärd utgiftsminskning för postverket. Styrelsen hade också i sin förberörda skrivelse den 11 mars 1924 framhållit, att, för att någon mera betydande kostnadsbesparing skulle uppkomma för postverket, ifrågavarande inslagning borde verkställas utan någon gottgörelse från postverkets sida. Styrelsen hade emellertid »icke velat motsätta sig» ersättningens utbetalande.

Beträffande denna del av generalpoststyrelsens förslag hade styrelserna för Publicistklubben och Svenska tidningsutgivareföreningen i yttrande den 3 maj 1924 anført, att den föreslagna förmånen för tidningsutgivarna visserligen torde kunna anses rättvis, men ansåge styrelserna likväl, då denna rabattering utgjorde ett avsteg från postverkets allmänna taxeprecepter, att tidningsutgivarna lika gärna såge, att de gamla bestämmelserna fortfarande finge gälla, d. v. s. att ingen särskild ersättning lämnades de utgivare, som själva ombestyde postabonnerade tidningsexemplars inslagning, men väl att som förut postverket tillhandahölle sådana utgivare erforderligt antal korsbandsomslag.

Av detta uttalande att döma syntes tidningsutgivarna själva icke vara intresserade av nu omhandlade förslag. Dessutom borde beaktas att, un-

der det att generalpoststyrelsens förslag till ändrade tidningsavgifter beräknades inbringa omkring 640,000 kronor, den av 1924 års riksdag beslutade höjningen av postavgiften vid postabonnemang beräknats tillföra postverket en merinkomst av endast 400,000 kronor.

Vid sålunda angivna förhållanden ansåge sig generalpoststyrelsen, som endast med tvekan och för att tillmötesgå från tidningsutgivarhåll framfört önskemål upptagit förslaget om särskild ersättning för tidningsinslagning, nu icke böra ifrågasätta någon åtgärd i detta hänseende.

Beträffande den av 1924 års riksdag jämväl berörda frågan om beredande åt postverket av ökad inkomst för behandlingen av mindre utgivarkorsband uttalade generalpoststyrelsen på anförda skäl, att det icke vore möjligt att med bibehållande av de fördelar, försändningen såsom utgivarkorsband erbjöde tidningsutgivarna och även postverket, företaga någon mera betydande ändring i nuvarande förfaringssätt beträffande dessa försändelser, varföre styrelsen ansåge sig böra förordna, att ett system med bibehållande av nuvarande viktavgift per kilogram med tillägg av 1 öre per försändelse, då vikten icke överstege 25 gram, försöksvis antoges. Den sålunda ifrågasatta tilläggsavgiften kunde beräknas tillföra postverket en merinkomst av omkring 70,000 kronor per år.

Genom denna inkomstökning kunde det också enligt generalpoststyrelsens mening bliva möjligt att sänka avgiften för de utgivarkorsband, som de dagliga tidningarna sända till sina kommissionärer och vilka korsband enligt generalpoststyrelsens förslag år 1924 skulle under benämningen kommissionärskorsband befordras efter en särskild lägre taxa. Styrelsen föreslog alltså införande av kommissionärskorsband samt anförde, att härigenom det av riksdagen uttalade önskemålet om beredande av ersättning åt tidningsutgivare för av dem utfört arbete kunde anses bliva i viss mån beaktat. Införandet av kommissionärskorsband och i samband därmed borttagandet av kommissionärabonnemangen beräknade styrelsen medföra en inkomstminskning för postverket av omkring 60,000 kronor för år. Dock vore det möjligt, att inkomstminskningen bleve avsevärt mindre därigenom att till postverket komme att överföras en hel del tidningsförsändningar, för vilka järnvägarna nu anlitas. Då berörda inkomstminskning komme att uppvägas av den inkomstökning, som skulle vinnas genom den föreslagna höjningen av avgifterna för de lättaste utgivarkorsbanden, skulle, förklarade styrelsen, vad sålunda föreslagits beträffande utgivarkorsbanden, vilket innebure endast en enligt styrelsens mening rättvis justering av avgifterna, icke bliva av någon ekonomisk betydelse för postverket.

Styrelsen föreslog slutligen en höjning av maximivikten vid postabonnemang å tidning från 200 till 250 gram, varom propositionen jämväl innehåller förslag.

Beträffande *giltighetstiden för postavgifterna* anförde generalpoststyrelsen, att de vanligaste inrikes postavgifterna under en lång följd av år faststälts endast för ett år i sänder. Det ville emellertid synas, som om de

ekonomiska förhållandena nu vunnit en viss stadga, så att avgifterna kunde fastställas att gälla tills vidare. I jämförelse med prisförhållandena på andra områden syntes ej heller kunna framställas några berättigade anmärkningar mot de belopp, varmed postavgifterna för försändelser i allmänhet skulle utgå enligt vad av styrelsen nu föreslagits. Vad däremot anginge postavgifterna för tidningar, vore någon tids erfarenhet önskvärd angående verkningarna såväl av de utav 1924 års riksdag bestämda avgifterna, vilka tillämpades först från och med år 1925, som av nu föreslagna avgifter, varför det syntes lämpligt, att tidningsavgifterna fortfarande fastställdes endast för ett år i sänder.

Generalpost-
styrelsen
den 6/3 1925.

I skrivelse den 6 mars 1925 gjorde generalpoststyrelsen därefter framställning om den jämväl i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innefattade ändringen beträffande tjänstepaket, som utan särskild tilläggsavgift må befordras med snabbaste postlägenhet.

Departements-
chefen.

I sitt anförande till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen tillstyrkt eller förklarat sig icke hava något att erinra mot de flesta av de av generalpoststyrelsen i ovan nämnda skrivelser den 20 februari och den 6 mars 1925 framställda förslagen. I fråga om generalpoststyrelsens förslag till sänkning av paketavgifterna har emellertid departementschefen anført bland annat följande:

»Enligt berörda förslag, som beträffande avgifterna för paket om högst 5 kilograms vikt innebär en nedsättning av 20 öre, skulle den för varje kilogram över 5 gällande tilläggsavgiften, 80 öre, sänkas med ej mindre än 40 öre eller sålunda till hälften. En följd härav skulle emellertid möjligen kunna bliva, att, även om viss sänkning skulle vidtagas i statens järnvägars pakettaxa, befordringen av de tyngre paketen i en icke önskvärd utsträckning komme att överflyttas från järnvägarna till postverket, som mindre än järnvägarna är lämpat för trafik med dylika paket i större omfattning. Med hänsyn härtill finner jag mig icke kunna förorda, att nämnda tilläggsavgift nedsattes till lägre belopp än 60 öre, varigenom den fortfarande skulle komma att stå i samma förhållande till avgiften för paket om ett kilogram som för närvarande.»

Rörande postavgifterna för tidningsbefordran och postavgifternas giltighetstid har departementschefen anført:

»Vad beträffar postavgifterna för tidningsbefordran, synes generalpoststyrelsens förslag om särskild avgift per försändelse vid utgivarkorsband av 25 grams vikt och därunder i huvudsak tillgodose riksdagens önskemål om beredande av ökad inkomst å mindre utgivarkorsband, varför jag anser mig böra tillstyrka, att berörda särskilda avgift försöksvis må utgå. Däremot har styrelsen på anförda skäl ej funnit sig böra föreslå av riksdagen såsom önskvärd ansedd ersättning åt de tidningsutgivare, som vid postabonnemang av sina tidningar själva expediera upplagorna till järnvägen. En viss kompensation härför skulle emellertid beredas tidningsutgivarna genom det av styrelsen framlagda förslaget om försändning av

tidningar mot av styrelsen föreslagen lägre avgift såsom kommissionärskorsband, och torde därför styrelsens förslag härutinnan kunna åtminstone tills vidare tillämpas. Av skäl, som styrelsen anfört, vill jag slutligen förorda höjning av maximivikten vid postabonnemang å tidning från 200 till 250 gram. I enlighet med vad sålunda angivits har jag låtit upprätta förslag till erforderliga ändringar i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter.

De nu förordade ändringarna beträffande postavgifterna torde lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1925, och synas postavgifterna i övrigt, sådana de bestämdes nästlidet år, böra bibehållas oförändrade. Med hänsyn till den större stabilitet, som numera kännetecknar de ekonomiska förhållandena, synes man lämpligen kunna frångå den av kristidens täta prisfluktuationer nödvändiggjorda åtgärden att bestämma giltighetstiden för postavgifterna för ett år i sänder och i stället låta desamma äga tillämpning tills vidare. Undantag torde därvid böra ske beträffande tidningsavgifterna, som i avvaktan på erfarenhet av verkningarna av de nästlidet år beslutade och de nu förordade ändringarna torde böra gälla endast till utgången av år 1926.»

Den föreliggande motionen avser sådan ändring av Kungl. Maj:ts förslag, att tidningsutgivare, som själv ombesörjer de postabonnerade tidnings-exemplarens expediering till postkupé, härför skall erhålla en ersättning av 6 procent av postavgiften.

Motionen.

Till stöd för ändringsförslaget har åberopats, att det i generalpoststyrelsens ovanberörda skrivelse den 20 februari 1925 omförmälda, av styrelsen den 11 mars 1924 avgivna förslaget till ny tidningsförordning innehöll en bestämmelse i enahanda syfte. Motionären har vidare framhållit, att generalpoststyrelsen, sedan sistberörda förslag avgavs, ändrat mening i frågan. Motionären har ytterligare, med anledning av styrelsens i skrivelsen den 20 februari 1925 gjorda påpekande av att tidningsutgivarna genom förslaget om kommissionärskorsband komme att beredas en viss kompensations för uteblivandet av den i motionen avsedda ersättningen, anfört följande:

»Detta förhållande må ha sin riktighet i fråga om de stora tidningarna i Stockholm och med dem jämförliga, som ha både en stor postprenumerations och en betydande försäljning av lösnnummer eller eljest få sin spridning besörjd av kommissionärer. Men det har alldeles icke någon motsvarighet för landsortens tidningar i allmänhet, som ha sin spridning baserad på vanligt postabonnemang samt på spridning i utgivningsorten, som icke på något sätt berör postverket. Dessa tidningar skulle få intet eller ytterst litet gagn av kommissionärskorsbandets billiga befordran. För dessa skulle orättvisan kvarstå, att de fingo besörja en del av det arbetet, varför betalning av postverket upptages i postavgiften.»

Vad först angår frågan, huruvida de förhöjda postavgifter, som för tiden intill 1925 års utgång faststälts av 1924 års riksdag, böra, på sätt i den föreliggande propositionen föreslagits, med vissa undantag erhålla

*Utskottets
yttrande.*

förlängd giltighet, vill utskottet till en början erinra om följande. Då bevillningsutskottet vid riksdagarna 1917—1921 hade att yttra sig om ifrågasatt höjning av postavgifter, intog utskottet städse den principiella ståndpunkten, att en höjning borde vidtagas endast för så vitt och i den mån en sådan vore oundgängligen nödvändig för att förebygga förlust och sätta postverket i stånd att lämna ett skäligt driftresultat. Då bevillningsutskottet vid 1922 års riksdag tillstyrkte en nedsättning av brevportot, erinrade utskottet om den sålunda intagna ståndpunkten och framhöll, att, då postverkets rörelse under åren 1922 och 1923 antoges komma att lämna avsevärt överskott, av generalpoststyrelsen uppskattat till för vardera året 11.5 miljoner kronor, en nedsättning av postavgifterna måste anses naturlig redan efter den principiella måttstock, som varit bestämmande för höjningarna. Postverkets för budgetåret 1924—1925 disponibla överskott uppgår, enligt vad utskottet inhämtat, till 13,857,244 kronor 32 öre. Ovan har erinrats, att i den nu föreliggande statsverkspropositionen överskottet för år 1925 beräknas till 13 miljoner kronor. Med hänsyn till storleken av dessa belopp har utskottet ansett sig böra taga i övervägande, huruvida icke en nedsättning av postavgifterna i större omfattning än som ingår i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag skulle skäligen kunna vidtagas. En dylik nedsättning borde enligt utskottets mening i främsta rummet gälla det inrikes brevportot. Ovan är erinrat, hurusom generalpoststyrelsen år 1924 ifrågasatte nedsättning av avgifterna för annat inrikes brev än lokalbrev ävensom för inrikes brevkort till de portosatser, som gällde före kristidens höjningar, men att Kungl. Maj:t icke väckte förslag härom, ävensom att samma års bevillningsutskott, som hade att yttra sig jämväl i anledning av ett motionsvis framkommet yrkande om brevportosatsernas nedsättning i enlighet med vad generalpoststyrelsen ifrågasatt, förklarade sig av statsfinansiella skäl icke kunna förorda någon sänkning av brevportot.

Enligt av generalpoststyrelsen verkställda beräkningar (se ovan samt Kungl. Maj:ts proposition år 1924 nr 189, sid. 3) skulle en sådan nedsättning av brev- och brevkortsavgifterna som nyss nämnts medföra en inkomstminskning av 10.4 miljoner kronor, varav omkring 1,775,000 kronor för brevkort. Nedsättningen av riksportot för brev skulle således, därest den trädde i kraft den 1 juli 1925, betyda, att den av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen för nästa budgetår gjorda beräkningen av postverkets överskott för innevarande kalenderår måste nedsättas till omkring 8.7 miljoner kronor. Sänktes samtidigt brevkortsportot på sätt generalpoststyrelsen 1924 ifrågasatte, finge överskottet beräknas till 7.8 miljoner kronor. Beträffande det av generalpoststyrelsen beräknade överskottet å poströrelsen under år 1926, 14 miljoner kronor, skulle nedsättningarna hava till följd sänkning till omkring 5.4 respektive 3.6 miljoner kronor. Då emellertid en nedsättning av det inrikes brevportot torde komma att föranleda en sänkning jämväl av det utrikes brevportot, skulle det beräknade överskottet å poströrelsen

för såväl år 1925 som år 1926 komma att än ytterligare minskas. År 1924 beräknade generalpoststyrelsen (se Kungl. Maj:ts proposition år 1924 nr 189, sid. 3), att en sålunda betingad nedsättning av det utrikes brevportot skulle, tillika med en sänkning av det utrikes brevkortsportot, medföra en årlig inkomstminskning för postverket av 1.2 miljoner kronor. Ett fullständigt genomförande av de nedsättningar, som nu berörts, skulle således sänka det antagna överskottet för år 1926 från 14 till 2.4 miljoner kronor. Då det statsfinansiella läget icke kan anses medgiva en så stark inkomstminskning som de anförda siffrorna angiva, har utskottet nu icke funnit sig kunna tillstyrka en nedsättning av riksportot för brev. Utskottet har emellertid, i enlighet med den uppfattning som, på sätt ovan nämnts, hävdats av tidigare riksdagars bevillningsutskott, velat giva uttryck åt önskvärldheten av att nämnda porto nedsättes, så snart förhållandena det medgiva.

Utskottet övergår härefter till att uttala sig angående de ändringar i olika hänseenden av nu gällande postavgifter, som i propositionen föreslagits. Beträffande paketavgifterna har utskottet av ovan (sid. 7 f.) återgivna, av generalpoststyrelsen anförda skäl funnit en sänkning vara påkallad. Mot de av Kungl. Maj:t föreslagna portosatserna har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Icke heller de föreslagna ändringarna i fråga om inrikes korsband, innehållande blindskrift, den särskilda tilläggsavgiften för s. k. ilpaket samt tjänstepaket, som utan särskild tilläggsavgift må befordras med snabbaste postlägenhet, hava föranlett någon erinran från utskottets sida.

Vad vidare angår postavgifterna för tidningsbefordran och till en början förslaget om särskild avgift för utgivarkorsband av 25 grams vikt och därunder, utgör detta, såsom departementschefen anført (ovan sid. 4, 10), ett försök att i huvudsak tillgodose det av 1924 års riksdag uttalade önskemålet om rättelse i det förhållandet, att postverket utför ett betydande arbete med utbärande av smärre tryckalster utan motsvarande inkomst. Utskottet har funnit sig kunna lämna även detta förslag utan erinran.

Införandet av s. k. kommissionärskorsband på sätt i propositionen föreslagits avser att bereda viss ersättning åt de tidningar, som regelbundet försända tidningsexemplar till kommissionärer. Genom en dylik anordning skulle postverket få mindre besvär än med postabonnemang. Kommissionärskorsbanden komme nämligen att av tidningsutgivarna insläs och avlämnas vid postförande tåg, eventuellt vid postanstalt, samt att av kommissionärerna avhämtas direkt vid tågen. Utskottet har därför ansett en portonedsättning för dylika korsband berättigad. Emellertid torde det vara obestriddigt, att även sådan genom respektive tidningars försorg utförd inslagning och expediering av tidningsupplagorna, som i herr Pers motion avses, kan medföra besparing för postverket. Det har därför syntts utskottet billigt, att, därest Kungl. Maj:ts förslag i fråga om kommissio-

närskorsbanden bifalles, möjlighet beredes att erhålla någon ersättning även för sistberörda arbete, dock endast i fall då anordningen kan beräknas föranleda minskning i postverkets arbete. Visserligen skulle ett bifall till ifrågasvarande båda förslag medföra en minskning i postverkets inkomst av tidningsbefordran, en inkomstminskning, som icke till fullo komme att motsvaras av minskning i utgifter, och postverkets förlust av tidningsrörelsen komme följaktligen att något ökas. Vid sådant förhållande kunde det ifrågasättas att uppväga denna inkomstminskning genom en motsvarande taxeförhöjning, på det att postverkets förlust av tidningsbefordran icke måtte ökas. Enligt uppgifter, som underhand kommit utskottet tillhanda, lär emellertid under de sistförflutna åren nämnda förlust hava efterhand avsevärt minskats. På grund härav och då därjämte de taxeförhöjningar beträffande postverkets tidningsbefordran, som 1924 års riksdag vidtog, kunna beräknas tillföra postverket icke obetydlig inkomstökning, har utskottet icke tillmätt de betänkligheter, som ur synpunkten av poströrelsens ekonomiska resultat kunna resas mot införandet av kommissionärskorsband och mot ett bifall i sak till herr Pers motion, avgörande betydelse. Därjämte har utskottet ansett, att en dylik taxehöjning icke bör vidtagas, innan någon erfarenhet vunnits rörande verkningarna av berörda, av 1924 års riksdag beslutade höjningar.

Utskottet, som av ovan anförda skäl ansett sig böra framlägga förslag till bestämmelse av den innebörd, som i herr Pers motion avses, tillåter sig beträffande den lämpliga avfattningen av en dylik bestämmelse hänvisa till en av byråchefen i generalpoststyrelsen G. Lager upprättad, till utskottet ingiven promemoria, vilken i avtryck finnes bifogad detta betänkande.

Det första alternativet i det förslag, som i nämnda promemoria avfattats, har utskottet, som åberopar den i promemorian vid denna punkt anförda motiveringen, ansett sig kunna godkänna med den jämkning i ordalydelsen, som framgår av utskottets hemställan här nedan.

De närmare villkor, som, enligt det sålunda förordade stadgandet, generalpoststyrelsen skall äga bestämma, böra avse, bland annat, *dels* att rätt till ersättning må inträda endast under förutsättning såväl att anordningen medför verklig fördel för postverket som ock att vederbörande tidningsutgivares åtagande gäller hela den postabonnerade tidningsupplagan, *dels ock* att på betryggande sätt uppställa krav på noggrannhet vid tidningarnas handhavande av bestyret med inslagning och expediering samt på det använda omslagets beskaffenhet.

Mot den av Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av maximivikten för tidningsexemplar, som skall befordras efter postabonnemang, har utskottet icke haft något att erinra.

Under det att de förhöjda postavgifterna hittills fastställts för ett år i sänder, avser den nu föreliggande propositionen, att de avgifter, som i

densamma föreslås, skola, med undantag för tidningsavgifterna, gälla tills vidare. Utskottet har ansett sig kunna tillstyrka vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Under återopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte,

med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 133, i vad den innefattar förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 8 § 2, 3 och 5 mom., 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter, icke kunnat oförändrad bifallas, och

med bifall till vad Kungl. Maj:t i övrigt i propositionen föreslagit, ävensom

med anledning av motionen I: 256 av herr Pers,

1:o) besluta, att de av riksdagen för tiden till 1925 års utgång beslutade postavgifterna med undantag av avgifterna för postabonnemang å tidning och för utgivarkorsband skola äga fortsatt tillämpning tills vidare, dock att för tiden från och med den 1 juli 1925 skall gälla,

att befodringsavgiften för inrikes korsband, som innehåller uteslutande blindskrift, skall, för var vikt av 1,000 gram eller del därav, utgöra 5 öre,

att det inrikes portot för paket skall utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	60 öre,
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med.....	90 » ,
» » 3 » » » 5 » »	1 krona 20 » ,
» » 5 kilogram, med 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 60 öre för vart över-	skjutande kilogram eller del därav, samt

att den särskilda tilläggsavgiften för inrikes s k. ilpaket skall utgå med 100 procent å befodringsavgiften, evad densamma avser vanligt eller skrymmande paket, dock lägst med 1 krona per paket;

2:o) för sin del antaga följande

Förslag

till

kungörelse om vissa ändringar i förordningen den 17 juni 1916 (nr 216) angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter¹.

Härigenom förordnas, att till 8 § i förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter skall fogas ett nytt, nionde moment av den lydelse nedan sägs samt att 8 § 2, 3 och 5 mom., 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

2 mom. Förskrivningsavgiften utgår med:

a) 20 öre för varje i taxan intagen abonnemangstermin, som abonnemanget avser, och

b) 2 procent av den utgivaren tillkommande prenumerationsavgift, dock ej under 10 öre, allt räknat för helt år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider.

3 mom. Befordringsavgiften beräknas för år och i förhållande därtill för kortare abonnemangstider sålunda:

a) 24 öre för varje nummer i veckan, men för tidning, som utkommer med mer än 7 nummer i veckan, 24 öre för vart och ett av 7 nummer och 12 öre för varje överskjutande nummer i veckan; skolande tidning, vilken utkommer mindre ofta än en gång i veckan, ävensom de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster räknas lika med tidning, som utgives med ett nummer i veckan, varjämte i fråga om tidning, som under olika tider av året utkommer med olika antal nummer i veckan, avgiftsberäkningen bör grundas på medeltalet av de sålunda förekommande nummerantal med avjämning, där så erfordras, till närmast högre hela tal; och

b) 17 öre för varje helt eller påbörjat kilogram av tidningens sammanlagda vikt under nästföregående helårsperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september; skolande helårsvikten för tidning,

¹ Senaste lydelse av 8 §, se 1920: 293 och 1924: 382, samt av 11 §, se 1920: 293.

som börjat utkomma under loppet av eller efter denna period, beräknas i förhållande till vikten av utgivna nummer av tidningen och för ny tidning med ledning av utgivarens uppgift om tidningens blivande vikt. Vikten av avgiftsfria bilagor till tidning skola inberäknas i tidningens vikt.

5 mom. För varje gång postabonnemang sker skall, evad abonnemanget avser längre eller kortare tid, postavgiften alltid utgöra minst 40 öre för varje särskilt tidningsexemplar.

9 mom. Om utgivare av tidning, som utkommer minst två gånger i veckan, själv ombesörjer de postabonnerade tidningsexemplarens inslagning till vederbörande abonnemangspostanstalter, äger utgivaren att för sålunda expedierade tidningsexemplar av postverket uppbära 6 procent å de i denna paragraf stadgade postavgifter. Generalpoststyrelsen äger bestämma de närmare villkoren för uppbärandet av dylik ersättning.

9 §.

2 mom. Tidningsexemplar, som skall befordras efter postabonnemang, må icke vara inbundet samt ej heller med därtill hörande avgiftsfria bilagor överstiga 250 grams vikt.

Vad sålunda föreskrivits äger icke tillämpning med avseende å de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster.

11 §.

1 mom. Om tidnings utgivare till postanstalt å utgivningsorten avlämnar exemplar av tidningen för befordran såsom korsband, må, efter anmälan av utgivaren, postbefordringsavgiften för sådana korsband (utgivarkorsband) beräknas på följande sätt:

a) för utgivarkorsband i allmänhet:

12 öre för varje vikt av ett halvt kilogram eller del av halvt kilogram samt därjämte, vad beträffar utgivarkorsband, vars vikt icke överstiger 25 gram, 1 öre för varje försändelse;

b) för sådana utgivarkorsband, som i enlighet med vad här nedan sägs sändas till vissa tidningars återförsäljare (kommissionärskorsband):

18 öre för varje vikt av ett kilogram eller del av ett kilogram.

Viktavgiften beräknas efter sammanlagda vikten av de försändelser, som på en gång avlämnas, och skall för varje gång utgivarkorsband avlämnas till postbehandling beräknas för minst två kilogram.

Den för kommissionärskorsband bestämda lägre postbefordringsavgiften utgår endast beträffande tidningar, som utkomma med minst sex nummer i veckan, och endast efter framställning till generalpoststyrelsen, som äger föreskriva viss minimivikt för dylika försändelser ävensom i övrigt meddela närmare bestämmelser för ifrågavarande försändningsätt.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1925 och gäller till och med den 31 december 1926, dock att vad i 8 § stadgas icke skall tillämpas beträffande sådana abonnemang för år 1927, som verkställas under år 1926.

3:o) besluta, med tillämplighet från och med den 1 juli 1925, att högsta vikten för tjänstepaket, som utan särskild tilläggsavgift må befordras med snabbaste postlägenhet (såsom ilpaket), skall utgöra 1¹/₂ kilogram.

Stockholm den 8 maj 1925.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar Röing, Wohlin, Rune, Boman, Pers ^{*)}, Borell, Johan Bergman, Jönsson i Boa, Olsson i Ramsta, Johansson Kullersta, Lithander, Bengtsson i Kullen, Lövgren i Nyborg, Björnsson, Heyman, Alexis Björkman, Björklund, Ericson i Boxholm ^{*)} och Nilsson i Hörby.

^{*)} Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herr *Rune*, i fråga om vissa delar av motiveringen.

Bilaga.

V. P. M.

I motion nr 256 i första kammaren föreslås, att »tidning, som själv ombesörjer de postabonnerade tidningsexemplarens expediering till postkupé, må härför erhålla ersättning av 6 procent av postavgiften». Motionen avser att upptaga ett i generalpoststyrelsens skrivelse till Konungen den 11 mars 1924 framfört förslag, men företer väsentliga olikheter mot detta. I förbigående må påpekas, att då i motionen användes ordet »postkupé», avses säkerligen ett vidsträcktare begrepp, t. ex. postförande tåg. Tidningar befordras nämligen ofta med tåg, utan att någon postkupé medföljer tåget, såsom i tidningsväska eller i fack.

I motionen åberopas § 9 mom. 6 i det med generalpoststyrelsens ovan nämnda skrivelse avlämnade förslaget till ny tidningsförordning. I detta moment förekommer emellertid icke någonting om tidningsexemplarens expediering till postförande tåg. Förslaget avsåg, att ersättningen skulle utgå för »tidningsexemplarens inslagning till vederbörande abonnemangspostanstalter». Visserligen bliva de flesta tidningsexemplar, vilkas inslagning utgivaren själv ombestyr, även genom dennes försorg expedierade till postförande tåg, men styrelsens förslag avsåg dock i första hand inslagningen. Motionen innehåller intet angående de tidningsexemplar, som av tidningsutgivaren överlämnas till postkontoret för vidare befordran med landsvägspost eller med ångbåt eller ock med tåg, som avgå på andra tider än då största delen av tidningens upplaga expedieras. Bifall till motionen skulle således innebära, att utgivaren ägde uppbära de 6 procenten endast för en del av tidningsupplagan eller, med andra ord, att utgivaren skulle själv ombestyrta inslagningen endast beträffande de tidningsexemplar, som han funne fördelaktigt att expediera till tåg.

Utgivaren bör emellertid för att åtnjuta ersättning inslå hela tidningsupplagan. Om postverket skall betala utgivaren för ett arbete, som det ligger i dennes eget intresse att utföra, är det nödvändigt, att postverkets därav förorsakade arbete blir det minsta möjliga. Arbetsminskning för postverket inträder endast i den mån utgivarna i större utsträckning än vad nu är fallet övertaga inslagningen.

Ersättningens utbetalande föranleder givetvis vissa räkenskapsåtgärder. Nu upprättas kvartalsvis en räkenskapshandling, i vilken för varje tidning och varje abonnemangsperiod verkställes fördelning mellan postavgifter och utgivaren tillkommande prenumerationsmedel. Om de 6 procenten skulle utgå endast för en del exemplar, måste ännu en handlung upprättas, vari för varje abonnemangsperiod skillnad gjordes på av utgivaren och av postverket inslagna exemplar. Revisionen, som nu granskar beloppen efter inkomna tidningsrekvisitioner, skulle näppeligen äga möjlighet kontrollera riktigheten av det utbetalade ersättningsbeloppet, om detta avsåge endast vissa av de å rekvisitioner upptagna exemplaren.

Om det således är önskvärt, att utgivare för att erhålla den ifrågasatta ersättningen åtager sig inslagningen av samtliga tidningsexemplar, så är det också nödvändigt, att dylikt åtagande gäller någon längre, bestämt an-

given tid och att ändring i förevarande hänseende icke får ske med mindre utgivaren i god tid i förväg därom underrättar postanstalterna. Ett motsatt förfarande skulle kunna i betänklig grad försvåra ordnandet av postanstalts personalförhållanden.

De utgivare, som nu själva verkställa inslagningen, erhålla avgiftsfritt av postverket omslagspapper och, när antalet exemplar så påkallar, påsar för tidningarnas inslagning. Såsom generalpoststyrelsen framhöll i sin skrivelse den 11 mars 1924 borde denna förmån givetvis bortfalla, om ersättning skall utgå för inslagningen. Man har anledning antaga, att denna omständighet varit en bidragande orsak till att Svenska tidningsutgivareföreningen och Publicistklubben ställde sig avvisande till förslaget om ersättning för inslagningen. Postverket måste givetvis ställa vissa fordringar på det omslag, utgivarna komme att använda, så att tidningarna icke bleve söndertrasade eller paketen adresslösa under befordringen.

Man bör också ihågkomma, att tidningsinslagningen, huru enkel den än må förefalla, fordrar stor noggrannhet såväl beträffande utdelningslistornas förande som vid tillräknandet av exemplaren till de skilda postanstalterna. En felaktighet i ena eller andra hänseendet föranleder reklamation med ofta ganska vidlyftig skriftväxling. Anförtror en utgivare vid något tillfälle ifrågavarande arbete åt en mindre noggrann person, ökas därmed postverkets arbete, förutom det obehag, som beredes abonnenten och — postverket, dit allmänheten vänder sig med sina klagomål. Abonnenten har nämligen icke kännedom om, huruvida inslagningen verkställts av postverket eller utgivaren. Då generalpoststyrelsen icke ställt sig välvillig till förslaget om särskild ersättning till tidningsutgivare, som själv inslår sina tidningar, så har styrelsens ståndpunkt grundats även på farhågor för att ersättningen skulle stimulera till en allmännare användning av detta förfarande, genom vilket en tidnings regelbundna expedition, för vilken postverket iklätt sig ansvaret gentemot abonnenterna, blir beroende av tidningsutgivarens personal.

Enligt 1924 års förslag skulle inslagningen verkställas »enligt av generalpoststyrelsen meddelade föreskrifter». Någon motsvarighet härtill finnes icke i det förslag, vari motionen utmynnar.

Även i ett annat hänseende företer motionen en väsentlig olikhet i jämförelse med 1924 års förslag. Enligt sistnämnda förslag skulle ersättning för inslagningen kunna utbetalas endast till utgivare av tidning, som utkommer oftare än en gång i veckan. Denna begränsning har icke medtagits i motionen. De skäl, som anses påkalla begränsningen, finnas anförda i generalpoststyrelsens förutnämnda skrivelse. Ökningen av postverkets sorteringsarbete vid ett allmännare genomförande av systemet inslagning genom utgivarens försorg framstår bäst genom ett exempel. Om å en ort verkställts abonnemang å 20 stycken olika, i Stockholm utkommande tidningar och tidningsinslagningen verkställles genom postverkets försorg, sammanföras samtliga dessa tidningar i ett paket. Skulle envar tidningsutgivare inslå sin tidning och avlämna den till postkupé, finge postverket 20 paket att sortera. Läger man härtill postverkets arbete med anledning av utbetalandet av ersättningen för inslagningen, kunde följden bliva den, att postverket finge mer arbete och mindre ersättning för bestyret med tidningarna. Ett sådant resultat skulle dåligt stämma med det av 1923 års riksdag gjorda uttalandet, att den anmärkningsvärda brist, som postverkets tidningsrörelse uppvisade, skulle särskilt beaktas. Från postverkets synpunkt vore det önskvärt, att ersättningen, om sådan skall utgå,

kunde utbetalas endast till utgivare av tidning, som utkommer minst tre gånger i veckan.

I sin skrivelse till Konungen den 20 sistlidna februari, vilken skrivelse finnes delvis återgiven i propositionen nr 133, har generalpoststyrelsen angivit skälen till att styrelsen i år icke upptagit förslaget om nu ifrågasatt ersättning till tidningsutgivare. Det må visserligen vara rättvist, att ersättning utgår till utgivare för ett arbete, varför betalning upptages i postavgiften, men då vederbörande utför arbetet utan åläggande och endast för att själv vinna fördel därav, lär nog ofta arbetet få göras utan ersättning. För att taga ett exempel från postverkets verksamhetsområde, så förekommer det ofta, att korrespondent — för att avlämnandet till postbehandling må kunna ske så sent som möjligt eller av annan anledning — själv frimärker alla avgående försändelser. Korrespondenten utför då onekligen ett visst arbete åt postverket, men någon särskild ersättning utgår icke och har heller aldrig ifrågasatts.

Generalpoststyrelsen har alltid ansett lämpligheten av den nu ifrågasatta anordningen tvivelaktig, även om styrelsen vid samarbetet med de sakkunniga icke ville motsätta sig förslaget. Mycket talar också för, att det vore bäst — måhända för alla parterna — om någon ändring icke vidtoges i förevarande hänseende. Skulle motionen emellertid bifallas, synes det vara av vikt, att beslutet i nära överensstämmelse med 1924 års förslag får ungefär följande avfattning:

»Om utgivare av tidning, som utkommer oftare än en gång (eller hellre: minst tre gånger) i veckan, själv ombesörjer de postabonnerade tidnings-exemplarens inslagning till vederbörande abonnemangspostanstalter, äger utgivaren att för sålunda expedierade tidningsexemplar av postverket uppbära 6 procent å de i tidningsförordningens § 8 stadgade postavgifter. Generalpoststyrelsen äger bestämma de närmare villkoren för uppbärandet av dylik ersättning.»

Säkerligen skola åtskilliga tidningar finna det för sig fördelaktigast, att, såsom för närvarande, erhålla omslagspapper och påsar av postverket och själva inslä en del av upplagan utan att erhålla ersättning av postverket. Det nuvarande förfaringssättet torde kunna även framdeles tillämpas oberoende av det beslut, som riksdagen kan komma att fatta i förevarande hänseende.

Stockholm den 17 april 1925

Gunnar Lager.